

Den tidligere kapittel i den allierte krigsinnsats er nå skildret i en ny bok utgitt på Aschehoug og skrevet av en som selv deltok i det, nemlig Joseph.H.Kynnoch. 17. mai 1989 var han sammen med krigskamerater på Nordre Gravlund i Lillehammer, hvor man markerte reisen av en ny, hvit stein på menig Frank Godwins grav etter at Per Aspesletten hadde gjort en utrettelig innsats for å finne identiteten til den inntil da eneste, ukjente soldat begravet i Lillehammer.

Kynnoch slår fast at mysteriet kunne vært løst like etter at Godwin falt, hvis bare War Office hadde anstrengt seg litt.

■ Kynnoch konstaterer, blant annet med bakgrunn i denne seremonien, at nordmennene har gjort mye mer enn britene for de falne fra denne uheldige ekspedisjonen.

– De minnes iallfall, bemerker han noe ironisk og konstaterer at det umenneskelige ved systemet på britisk side av Nordsjøen har ført til at hele felttoget er glemt, sammen med dem som kjempet i det.

Det er imidlertid vanskelig å være uenig i hans doble konklusjon: Hele felttoget i Norge var egentlig en forbrytelse fra begge regjeringer: Den britiske sendte dårlig utstyrte og slett trenede vernepliktige, og den norske holdt fast på sin nøytralitet og ble overrasket nesten ubevæpnede av tyskerne.

■ Hva nytt kan så en bok om briteres innsats i Norge bringe 55 år etter? Den kompletterer bildet fordi den bygger på autentiske beretninger fra de som deltok i felttoget. I tillegg til egne erindringer har Kynnoch blant annet støttet seg til to hittil upubliserte dagbøker, den ene skrevet av oberst E.O.G. Beckwith og den andre av Arthur Thomas – fra henholdsvis Sherwood Foresters (han ble tatt til fange på Tretten) og Leicestershire Regiment.

Som Kynnoch meget riktig konstaterer: Det finnes mye krigshistorie og generalenes og politikernes storstrategi, men lite blir fortalt om hvordan soldatene i frontlinjen føler det, de som ofte må følge ordre som de ikke forstår bakgrunnen for.

■ Det var heller ikke så lett å forstå det som foregikk før avseilingen fra Storbritannia, avsløres det i boken. Eksempelvis nådde styrken med det fryktingytende kodenavnet Operation Sickleforce (sigdstyrke) av en eller annen grunn aldri sin styrke på

Frank Godwin junior, sønn av den tidligere ukjente soldat på Nordre Gravlund i Lillehammer, overvårer høytideligheten etter at den nye stein over hans far var kommet på plass i 1989. Kona Sylvia og sønnen Edward ved hans side og bak veteraner som deltok i kampene i Gudbrandsdalen i 1940. (Foto: Ola Matti Mathisen).

De nakne soldatene

«Hadde det ikke vært så skremmende, ville det vært komisk». Det var konklusjonen til de gjenlevende, britiske soldatene etter deres håpløse deltagelse i kampen mot tyskerne i Gudbrandsdalen i 1940. ^{6LT} ^{28/9} ⁹⁵

tre bataljoner ettersom den manglet 1.000 mann.

Ungguttene var dårlig øvet og skulle til et ugjestmildt og for dem skremmende land. Forfatteren beskriver en noe forvirret venteperiode som ikke akkurat var preget av beslutsomhet. Bri-

tene kom fram for sent. Og da de først kom fram var de skandaløst dårlig utstyrt, noe som for en stor del skyldtes at «Cederbank» ble senket underveis. Med det forsvant det meste av utstyret. Følgen ble at styrken hadde lite hensiktsmessige våpen og lite ammunisjon. De savnet så å si helt artilleri- og flystøtte. Som forfatteren så treffende slår fast: De kunne like gjerne vært nakne.

■ Så de slag i vårt distrikt hvor britene var involvert måtte sites

å være tapt lenge før de startet, også på grunn av briteres «allmenntilstand». Da Trettens skjebne skulle avgjøres, hadde de eksempelvis vært uten mat eller søvn i mer enn 36 timer. De frøs i de uhensiktsmessige uniformene sine og hadde ikke hvilt skikkelig på over en uke hvis man regner med den stormfylte reisen over Nordsjøen.

Skildringen av dette slaget er forøvrig et dramatisk høydepunkt i boken, og spesielt da skildringen av den tyske bombing. Sjokkerende er det også å lese om hvordan briter ble slaktet ned etter Tretten-slaget selv etter løfte om fritt leide. Etter slaget om Tretten var det bare 900 soldater og ni offiserer igjen av de 2.000. Til slutt var antallet redusert til 163.

■ Berit Nøkleby har oversatt og redigert boken, og det forunder oss litt at hun ikke har luket vekk de verste feilene som åpenbart skriver seg fra originalmanuskriptet. Vi sikter her særlig til stedsnavn, eksempelvis «Åsmark» og «Hagatom».